

Resa med Fröfattaren IV

Adalen III närjade sig det branta, mäktiga Multräberget. Vi skulle snart vara vid resans slutmål, Sollefteå. När jag skriver "vi", beror det på att jag under resan hade haft författaren Ludvik Nordström så starkt i tankarna att han framträdde livs levande för mig. Han svarade just inte på mina frågor. Han var en gåtfull natur, som vi alla. Jag kunde ändå inte låta bli att fråga. Förmodligen tyckte han att jag var både näsvis och förveten, men jag tror att han trots allt var rätt nöjd med att jag ändå hade läst honom. En författare vill ju framför allt bli läst. Jag tog upp hans tankar om Norrlands framtid i boken "Stora-Norrland", som kom 1927:

— När ni skrev Stora-Norrland, hade Sverige ungefär 6 miljoner invånare, varav Norrland hade en sjättedel, alltså ungefär en miljon. Det innebar för Norrlands del en fördubbling av befolkningen på de senaste femtio åren. Götaland och Svealand hade under samma tidrymd ökat trettiofem procent, Norrland alltså med hundra. Den utvecklingen ansåg ni skulle fortsätta. Ni antog att Sydsverige 1975 skulle stå och stampa på fem miljoner, medan Norrland då skulle räkna tre miljoner. Norrland skulle enligt er befolkningsprognos då ha 37,5% av rikets befolkning från att ha haft 16,6%, då ni skrev Stora-Norrland.

Hur gick det? Jo, 1975 hade Norrlands befolkning visserligen ökat till inte fullt 1,2 miljoner, men dess andel av rikets befolkning hade sjunkit till 14,5%.

Ni stödde era beräkningar på "en stor-norrländsk industriledares" ord och underkände helt de motargument herrar Carl Lindhagen och Gustav Cassel hade att komma med. Ni gick till och med så långt att ni antog att Sveriges befolkningsstygdpunkt 1975 skulle ligga i Östersund, om inte staten lade hinder i vägen för utvecklingen.

En gång i världen betraktade ni er som socialdemokrat, fortsatte jag. Ni var till och med ansluten i partiet. Det var kanske den salongsradikala friherrinnan

23/7

Marika Stjernstedt, som ni då var gift med, som drev på åt det hållet. Men det var nog riktigt som Olle Högberg, er trätobroder under tidigare år sa, att ni för som lappen och ofta bytte sinn. För när ni skrev Stora-Norrland var det det arbetande storkapitalet, trusterna och den rörliga arbetskraften, som skulle föra landet framåt, särskilt då Norrland, rikets kronjuvel.

Mot slutet av ert liv kom ni visst att tvivla på ett och annat. Då hade ni fått uppleva den svåra världsdpressionen, som satte in 1929 och kom att få mycket svåra följder för Adalen, där nästan alla sågar och fabriker stannade och arbetslösheten blev förfärande. Adalshändelserna 1931 är alltså i sorgligt minne hos oss äldre. Kurvorna, som ni trots skulle stadigt skjuta i höjden, pekade plötsligt brant nedåt. Vad säger ni om era idéer?

Han såg en smula ironiskt på mig och sa: "Det är lätt att vara efterklok. Men fortsätt ni att fråga. Jag ska höra på er med intresse, ty nu har jag uppnått det himmelska lugn, som jag saknade under mitt rörliga jordeliv. Annars skulle jag för länge sen ha slängt er i sjön!"

Jag beslöt mig för att ställa ytterligare ett par frågor under den korta tid vi hade kvar till Sollefteå.

SVEN VALLMARK